

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา
กับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดกลาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

Relationship between the Administrative Process of the Educational
Institution and the Learning Environment Management for Medium-Sized
Educational Institutions, Chiang Rai Primary Education Area Office 1

เถียรโชติ ธรรมชื่น¹ จ่านงค์ แจ่มจันทร์วงศ์² วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์³

Thianchote Thamchuen, Chamnong Chamchantharawong, Weeraphan Siririth

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา 2) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษากับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 255 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา และการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50, มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57) 2) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49, มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57) และ 3) กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.730$, $P < .01$)

คำสำคัญ (Keywords) : กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา; การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้;
ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษากับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

Received: 2024-10-21 Revised: 2024-11-05 Accepted: 2024-11-09

¹ สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Educational Administration, Graduate School, Chiangrai College. E-mail: Tianchotthum2406@gmail.com

² อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. E-mail: Chamnongcra @ gmail.com

³ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiangrai College. Corresponding author E-mail: dr.w.siririth@gmail.com

Abstract

This research article aimed to study 1) the administrative process of educational institutions, 2) the arrangement of learning environments, and 3) the relationship between the administrative process of educational institutions and the arrangement of learning environments in medium-sized educational institutions under the Office of the Chiang Rai Primary Educational Service Area 1. It used a quantitative research approach. The research sample consisted of teachers at medium-sized educational institutions under the Office of the Chiang Rai Primary Educational Service Area 1. By simple random sampling, the instruments used were questionnaires, consisting of the school administration process and the learning environment arrangement. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product Moment Correlation.

The results of the research showed that 1) the overall level of the Administrative Process of the Educational Institution was the highest, with an average of mean = 4.50 and standard deviation = 0.57 2); the overall level of the Learning Environment Management was high, with an average of mean = 4.49 and standard deviation = 0.57 and 3) 3); there was a significant positive correlation between Administrative Process of the Educational Institution and the Learning Environment Management for medium-sized Educational Institutions Chiang Rai Primary Education Area Office 1, with a high positive with statistic significant ($r_{xy} = 0.730$, $P < .01$).

Keywords: Educational institution management process; learning environment arrangement; relationship between educational institution management process and learning environment

บทนำ (Introduction)

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการคมนาคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรม มีการจัดระเบียบทางสังคมกลายเป็นสังคมระบบเศรษฐกิจสากลที่ประเทศต่าง ๆ จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเตรียมคุณภาพของประชากรจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการสร้างสรรคความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า “การศึกษา” เป็นปัจจัยสำคัญ ในการพัฒนามนุษย์เพื่อไปสู่การพัฒนาประเทศชาติเพราะการศึกษาช่วยพัฒนาคนอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง “เด็กฉลาด ชาติเจริญ” คำพูดนี้เป็นสิ่งสะท้อนสภาพสังคมรวมถึงการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง ถ้าประชากรในประเทศได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพย่อมส่งผลให้ประเทศมีบุคลากรที่มีศักยภาพ มีความสามารถที่จะแข่งขันกับนานาประเทศได้ ซึ่งประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามาโดยตลอดการจัดการศึกษา ในสภาพแวดล้อมที่ดีก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตของมนุษย์ การได้อาศัยพึงพิงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาความคิดความเจริญงอกงามจากธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่ดีเพราะสภาพแวดล้อมที่ดีที่เหมาะสมย่อมส่งเสริมให้เกิดความคิดการหยั่งรู้

การแก้ปัญหา ความซาบซึ้งและจินตนาการ ดังนั้นการเรียนรู้ที่ดีย่อมเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ดีเช่นกัน (จุฬามาส ชุ่นห้วน, 2562: 1)

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่ขับเคลื่อนกลไกในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้ทุกคนในสถานศึกษามีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่ร่วมกัน คือสร้าง ความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทรต่อกัน และสิ่งที่ควรให้ความสำคัญอย่างมาก คือ การจัดสภาพแวดล้อม ที่ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านและสามารถตอบสนองต่อความต้องการอย่างหลากหลายของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีแรงจูงใจและเกิดความสุขความเต็มใจในการแสวงหาความรู้ ดังนั้น สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนา ได้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบ สถานที่บริเวณ รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียนซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นการเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจ ในการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ในการช่วยกันสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลสำเร็จทางการศึกษา บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ในทางกลับกัน สถานศึกษาที่ขาดการเอาใจใส่ด้านสภาพแวดล้อม หรือคุณค่าและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอาจส่งผลให้บุคลากรทางการศึกษาขาดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีมีบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ขาดความอบอุ่น ขาดบรรยากาศที่เป็นมิตร และขาดศรัทธาต่อสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ส่วนประกอบของคำว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ขาดความสมบูรณ์ก็เป็นได้ (นพพงษ์ บุญจิตรราดูล, 2557: 3)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ปี การศึกษา 2566 มีจำนวน 52 โรงเรียน มีจำนวนครู 703 คน และจำนวนนักเรียน 20,062 คน มุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานสูงอย่างต่อเนื่องตลอดมา พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามนโยบายรัฐบาลเพื่อให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับน่าอยู่น่าศึกษาและครูต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ นักเรียนสามารถเรียนรู้นำความรู้ไปใช้ในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในด้านการจัดการแผนการเรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร ด้านอาคารสถานที่และด้านการจัดกิจกรรมมีอิสระในการจัดและอยู่ภายใต้กฎระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักการจัดสิ่งแวดล้อมและความเป็นอย่างอื่นต่างๆ ให้ถูกสุขลักษณะจึงเป็นสิ่งจำเป็นมากประการหนึ่งของการจัดการศึกษาและการที่โรงเรียนจะดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมเพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพและศักยภาพได้เต็มที่บางโรงเรียน อาจประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการอาทิเช่น ปัญหาด้านความสะอาด ความเพียงพอของห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องปฏิบัติการต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1, 2563)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการครูซึ่งทำหน้าที่สอนและส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน จึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษากับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยทำการสำรวจความคิดเห็นของครูจากองค์ประกอบของกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา 4 ด้านประกอบด้วย ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการสนับสนุนและประสานงานให้บุคลากรทุก

ฝ่ายมีส่วนร่วม ด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล และจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ 6 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการให้บริการผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของผู้เรียน ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียนและซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายบริหารได้นำไปวิเคราะห์การวางแผนการจัดการศึกษา กำหนดนโยบาย และรวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงด้านการบริหาร และด้านอาคารสถานที่ เป็นประโยชน์ต่อครูในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารงานของสถานศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา กับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษากับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประกอบด้วยขอบเขตเนื้อหา ดังนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบายและวางแผน 2) ด้านการจัดองค์กร 3) ด้านการสนับสนุนและประสานงาน และ 4) ด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล และผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาขนาดกลาง ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านอาคารสถานที่ 2) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อนครู 3) ด้านการให้บริการผู้เรียน 4) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความมุ่งหวังของผู้เรียน 5) ด้านการเรียนการสอน และ 6) ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนขนาดกลางในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 52 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 703 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1, 2565: 18)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนขนาดกลางในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 ได้กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973:

อ้างอิงใน สุทธิรัตน์ แซ่มซ้อย 2560: 7) ความคลาดเคลื่อนที่ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน จำนวน 255 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยใช้พื้นที่ในการวิจัย คือ โรงเรียนขนาดกลางในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 1

1.4 ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่าง 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ถึง 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยพิจารณา ภายใตกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้ สอดคล้องกับคำจำกัดความในการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ แบ่งเป็น 3 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1 สภาพของ ผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอน และตำแหน่ง/วิทยฐานะ เป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ เกี่ยวกับ กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา จำนวน 20 ข้อ และตอนที่ 3 แบบสอบถามประเมิน ค่า (Rating Scales) 5 ระดับ เกี่ยวกับ การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษา จำนวน 34 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยัง สถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการตอบแบบสอบถาม

3.2 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมแบบสอบถามส่งไปยัง ผู้บริหารสถานศึกษา ขนาด กลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยส่ง แบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนทางไปรษณีย์ในกำหนดเวลา 15 วัน ซึ่ง ผู้วิจัยได้จัดส่งซองเอกสารพร้อมแสตมป์ให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและไม่เสีย ค่าใช้จ่ายในการส่งแบบสอบถามกลับคืนมาให้กับผู้วิจัย

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบกระดาษ และผ่านระบบออนไลน์ ติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับ คืน และแจกแบบสอบถามอีกครั้งในรายที่แบบสอบถามสูญหายหรือไม่สมบูรณ์ โดยขยายเวลาไปอีก 5 วัน

3.4 นำแบบสอบถาม จำนวน 255 ฉบับ ที่ได้รับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้น แบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจากการเก็บข้อมูล มาตรวจนับและหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อทำการ วิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 การวิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา กับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สถิติที่ใช้คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553: 316)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา กับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมาเป็นผู้ชาย จำแนกตามช่วงอายุส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุ 36 - 45 ปี รองลงมาเป็นช่วงอายุ 25 - 35 ปี จำแนกตามวุฒิส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี รองลงมาวุฒิมัธยมศึกษาปริญญาโท จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ 6 - 15 ปี รองลงมาประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ 16 - 25 ปี จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน/วิทยฐานะ ส่วนใหญ่ มีตำแหน่งปัจจุบัน/วิทยฐานะครู คศ. 2 รองลงมา มีตำแหน่งปัจจุบัน/วิทยฐานะครู คศ. 3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	69	27.1
หญิง	186	72.9
รวม	255	100.00
อายุ		
25 - 35 ปี	95	37.3
36 - 45 ปี	100	39.2
46 - 55 ปี	51	20.0
56 ปีขึ้นไป	9	3.5
รวม	255	100.00
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	161	63.1
ปริญญาโท	94	36.9
รวม	255	100.00
ประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ		
0 - 5 ปี	31	12.2
6 - 15 ปี	127	49.8

16 - 25 ปี	88	34.5
26 ปี ขึ้นไป	9	3.5
รวม	255	100.00
ตำแหน่งปัจจุบัน/วิทยฐานะ		
ครูผู้ช่วย	25	9.8
ครู คศ. 1	66	25.9
ครู คศ. 2	86	33.7
ครู คศ. 3	78	30.6
รวม	255	100.00

2. ระดับกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57) และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การนิเทศกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56) รองลงมา คือ การสนับสนุนและประสานงาน (ค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53) การกำหนดนโยบายและวางแผน (ค่าเฉลี่ย 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58) และด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดองค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวม

ด้าน	กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษา	N = 255		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การกำหนดนโยบายและวางแผน	4.49	0.58	มาก
2	การจัดองค์กร	4.47	0.61	มาก
3	การสนับสนุนและประสานงาน	4.52	0.53	มากที่สุด
4	การนิเทศกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล	4.54	0.56	มากที่สุด
	โดยรวมทั้งหมด	4.50	0.57	มากที่สุด

3. ระดับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57) และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความมุ่งหวังของผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57) รองลงมา คือ การเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55) สังคมกลุ่มเพื่อน (ค่าเฉลี่ย 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58) และด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ อาคารสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63) และ การให้บริการผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยภาพรวม

ด้าน	การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้	N = 255		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	อาคารสถานที่	4.43	0.63	มาก
2	สังคมกลุ่มเพื่อน	4.44	0.58	มาก
3	การให้บริการผู้เรียน	4.43	0.59	มาก
4	การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความมุ่งหวังของผู้เรียน	4.55	0.57	มากที่สุด
5	การเรียนการสอน	4.49	0.55	มาก
6	การจัดกิจกรรมผู้เรียน	4.49	0.55	มาก
โดยรวมทั้งหมด		4.49	0.57	มาก

4. กระบวนการบริหารของสถานศึกษากับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของสถานศึกษา ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.730$, $P < .01$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารของสถานศึกษากับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของสถานศึกษา ขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวม

	สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้		
	r	Sig.	แปลผล
กระบวนการบริหารของสถานศึกษา	0.730**	.000	มีความสัมพันธ์เชิงบวก

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายเป็นประเด็น ดังนี้

1. กระบวนการบริหารของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารและครูให้ความสำคัญต่อกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษาโดยสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการและรับผิดชอบงาน เช่น การบริหารงานบุคคล งานการเงิน งานวิชาการและการบริหารทั่วไป เพื่อความร่วมมือกันในการทำงาน สถานศึกษามีการติดตามตรวจการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงาน สถานศึกษามีการประเมินผลงาน/โครงการเพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานครั้งต่อไป และสถานศึกษามีการควบคุม กำกับดูแล ตรวจสอบการปฏิบัติงาน ทะเบียน การเงินและพัสดุให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิรัตน์ แหม่มซ้อย (2560: 149) พบว่า กระบวนการบริหารโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารและครูให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน มีความหลากหลายของกิจกรรมสำหรับผู้เรียน ในแต่ละปีการศึกษา เช่น กิจกรรมตลาดนัดตามรอยพ่ออย่างพอเพียง มีจำนวนห้องเรียนที่เหมาะสมกับจำนวนของนักเรียน และมีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพียงพอที่จะเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ตำราเรียน สื่อจำลอง ภาพ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่ง

สอดคล้องกับการวิจัยของ ฐานิดา เกื่อนชำนาญ (2560: 59) พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารของสถานศึกษากับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้โดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อนครู ด้านการให้บริการผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความมุ่งหวังของผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน พบว่า กระบวนการบริหารของสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะกระบวนการบริหารงานของผู้บริหาร วิสัยทัศน์ อุดมการณ์ เป้าหมายของสถานศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผน 2) ด้านการจัดองค์กร 3) ด้านการสนับสนุนและประสานงาน 4) ด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล มีผลอย่างยิ่งต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับการวิจัยของ สุทธิรัตน์ แซ่มะน้อย (2560: 154) พบว่า กระบวนการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

1. กระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารและสภาพบริบทของสถานศึกษา โดยสรุปกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษาหลักๆ 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านนโยบายและวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการสนับสนุนและประสานงาน และด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผล
2. การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารและสภาพบริบทของสถานศึกษา โดยสรุปการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาหลักๆ 6 ด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อนครู ด้านการให้บริการผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความมุ่งหวังของผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน
3. กระบวนการบริหารสถานศึกษากับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1. กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เท่านั้น ทั้งนี้อาจเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับสถานศึกษาในขนาดอื่นๆ ในระดับประถมศึกษา

1.2. กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เท่านั้น ทั้งนี้อาจเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับสถานศึกษาในระดับอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของกระบวนการบริหารสถานศึกษาอาจมีอิทธิพลในทางตรงและทางอ้อมต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษากับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาในระดับการศึกษา อื่น ๆ เช่น ระดับปฐมวัย ระดับมัธยม ระดับอาชีวศึกษา เป็นต้น

2.3 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปพัฒนา ปรับปรุง สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุฑามาส ชื่นห้วน. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปรินยอมหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์โพรแกรสซิฟ.
- ฐานิดา เกื้อนชำนาญ. (2560). ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียน สำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปรินยอมหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- นพพงษ์ บุญจิตราดูล. (2557). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: ตีรณสาร.
- สุทธิรัตน์ แซ่ม้อย. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารงานโรงเรียนกับประสิทธิผลของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปรินยอมหาบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. (2563). วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://chiangrai1.go.th/plans/> สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2566
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2565. กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://drive.google.com/file/d/1qS-qR7FjZypLidr9n_mU-3DR8zHixCV/view สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2567